

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 24. kesäkuuta 2021
(OR. en)

10141/1/21
REV 1

ECOFIN 633
SOC 415
BUDGET 13
STATIS 28

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	8743/21
Asia:	Neuvoston päätelmät väestön ikääntymisen julkisen talouden kestävyydelle aiheuttamista haasteista

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena neuvoston 3803. istunnossaan 18. kesäkuuta 2021 hyväksymät päätelmät väestön ikääntymisen julkisen talouden kestävyydelle aiheuttamista haasteista.

NEUVOSTON PÄÄTELMÄT VÄESTÖN IKÄÄNTYMISEN JULKISEN TALOUDEN

KESTÄVYYDELLE AIHEUTTAMISTA HAASTEISTA

Neuvosto (Ecofin)

1. KOROSTAA, että väestön ikääntyminen on suuri haaste julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydelle ja että tilannetta hankaloittaa jäsenvaltioiden julkisen talouden velkaantumisasasteen huomattava nousu covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin seurauksena. Velan odotetaan pysyvän suurena jonkin aikaa, kun nykyisessä tilanteessa epävarmuus on suurta. KOROSTAA, että on erityisen tärkeää varmistaa, että finanssipoliitikassa otetaan huomioon julkisen talouden kestävyteen liittyvät riskit ja elpymisen tila. On YHTÄ MIELTÄ siitä, että kunnes terveyskriisi on ohi ja elpyminen vakaasti käynnissä, talouttamme on tarpeen suojella riittävansuuruisen finanssipoliittisen tuen avulla. Taloudellisen toiminnan tukeminen ja arpeuttavien vaikutusten lieventäminen oikea-aikaisilla, tilapäisillä ja kohdennetuilla toimenpiteillä on keskeistä julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyden kannalta, ja finanssipoliittisen tuen ennen aikaista lakkauttamista olisi vältettävä. VAHVISTAA, että kunnianhimoiset uudistukset ja tuottavat investoinnit ovat tärkeällä sijalla kasvupotentiaalin tukemisessa sekä elpymis- ja palautumistukivälineen että Next Generation EU -välineen muiden osatekijöiden tarjoamien mahdollisuuksien täysimääräisessä hyödyntämisessä.
2. VAHVISTAA EU:n jäsenvaltioiden taloutta ja julkista taloutta koskevat ennusteet (2019–2070) sisältävän vuoden 2021 ikääntymisraportin, jonka talouspoliittinen komitea (ikäntymistyöryhmä) ja komission yksiköt (talouden ja rahoituksen pääosasto) ovat laatineet yhteisesti hyväksyttyjen menetelmien ja oletusten pohjalta. Aiempien raporttien mukaisesti myös vuoden 2021 ikääntymisraportin ennusteet käsittävät ikäsidonnaiset julkiset menot, jotka aiheutuvat eläkkeistä, terveydenhuollosta, pitkäaikaishoidosta ja koulutuksesta.

3. KOROSTAA seuraavia vuoden 2021 ikääntymisraportin tärkeimpiä havaintoja:

- Vanhushuoltosuhteen odotetaan kasvavan EU:ssa jyrkästi pitkällä aikavälillä: kun tällä hetkellä jokaista yli 65-vuotiasta kohti on kolme työikäistä, vuoteen 2070 mennessä luku on alle kaksi. Elinajanodotteen jatkuva kasvu osaltaan lisää erityisesti väestön "harmaantumista", syntyvyysluvut jäävät selvästi alle väestön luonnolliseen korvautumiseen tarvittavien lukujen ja ennustetut nettomuuttovirrat eivät riitä kompensoimaan väestön vähenemistä ja ikääntymistä.
- Odotettavissa oleva työikäisen väestön supistuminen merkitsee sitä, että työvoiman tuottavuudesta tulee pitkällä aikavälillä ainoa BKT:n potentiaalista kasvua edistävä tekijä. Koko EU:ssa BKT:n keskimääräisen vuotuisen kasvuvauhdin ennustetaan pysyvän vuosina 2019–2070 jokseenkin vakaana eli 1,3 prosentissa perusskenaarion mukaisesti olettaen, että kokonaistuottavuuden kasvu nopeutuu huomattavasti. Vaihtoehtoisessa skenaariossa, jossa kokonaistuottavuus olisi alhaisempi, arvioitu BKT:n keskimääräinen vuotuinen kasvuaste EU:ssa olisi 1,1 prosenttia. Samalla eri jäsenvaltioiden kasvupotentiaaleissa on huomattavia eroja.
- Ikäsidonnaisten kokonaismenojen ennakoidaan kasvavan EU:ssa 1,9 prosenttiyksiköllä BKT:stä vuosina 2019–2070 ja nousevan 25,9 prosenttiin BKT:stä vuonna 2070, tosin maakohtaiset erot ovat suuria. Alhaisemman tuottavuuden skenaariossa (kokonaistuottavuuden alhaisemman kasvun skenaario) ne kasvaisivat 2,4 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuosien 2019 ja 2070 välillä ja olisivat 26,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2070. Skenaariossa, jossa otetaan huomioon muut kuin väestörakenteeseen liittyvät kustannustekijät ja muut terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menoihin vaikuttavat tekijät, kasvu olisi jopa 4,9 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Euroalueella väestön ikääntymiseen liittyvien julkisten menojen ennustetaan kasvavan 1,7 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen perusskenaariossa, 2,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen kokonaistuottavuuden alhaisemman kasvun skenaariossa ja jopa 4,4 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen skenaariossa, jossa (muut kuin väestörakenteeseen liittyvät) terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menot kasvavat enemmän.

- Julkisten eläkemenojen ennustetaan kasvavan 1,1 prosenttiyksiköllä BKT:stä vuoteen 2045 ulottuvalla ajanjaksolla ja sen jälkeen laskevan 1 prosenttiyksiköllä lähelle lähtötasoa vuoteen 2070 mennessä (11,7 prosenttia BKT:stä koko EU:ssa). Ennakoidut eläkemenot olisivat kuitenkin tätä korkeammat, jos lähtökohdaksi otetaan epäedullisemmat oletukset väestökehityksestä ja makrotalouden tilanteesta. Esimerkiksi alhaisempaan tuottavuuteen perustuvassa skenaariossa (kokonaistuottavuuden alhaisemman kasvun skenaario) kasvun arvioidaan vuoteen 2045 ulottuvalla ajanjaksolla olevan 1,3 prosenttiyksikköä BKT:stä ja eläkemenojen nousevan 12,2 prosenttiin BKT:stä vuonna 2070. Myös tässä jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja riippuen väestön ikääntymisen asteesta ja sen ajoittumisesta, BKT:n kasvunäkymistä, kansallisten eläkejärjestelmien erityispiirteistä ja erityisesti siitä, miten rakenneuudistuksissa edistytään.
- Terveystenhuollosta ja pitkäaikaishoidosta aiheutuvien julkisten menojen EU:ssa ennustetaan perusskenaariossa kasvavan 2 prosenttiyksiköllä BKT:stä ja nousevan 10,3 prosenttiin BKT:stä vuonna 2070, mikä on pääasiassa väestökehityksen seurausta. Kun otetaan huomioon muiden kuin väestörakenteeseen liittyvien kustannustekijöiden mahdollinen tuleva kehitys terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menoissa, hoitomenojen lisäysennuste olisi huomattavasti korkeampi eli 4,9 prosenttiyksikköä BKT:stä.
- Koska BKT:n kasvuun liittyy covid-19-kriisin seurauksena poikkeuksellista epävarmuutta, on laskettu vielä kaksi muuta ennusteskenaariota: ensimmäisessä elpymisen oletetaan viivästyvän ennustejakson alkuvuosina; toisessa BKT:n kasvu on pitkään hidasta, jos kriisillä on rakenteellisia vaikutuksia erityisesti työvoimaan.

4. TOTEAA jälleen, että jäsenvaltioiden on ikäsidonnaisissa menoennusteissa korostuvista haasteista selvitäkseen toteutettava lisää politiikkatoimia maakohtaisten ongelmien ratkaisemiseksi. KEHOTTA jäsenvaltioita puuttumaan ikääntymisen taloudellisiin ja julkistaloudellisiin seurauksiin nostamalla työllisyysastetta ja tuottavuutta, myös puuttumalla sukupuolten välisiin eroihin työmarkkinoilla sekä mukauttamalla eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmiä. KEHOTTA jäsenvaltioita panemaan täytäntöön julkisen talouden kestävyyyteen liittyvät eurooppalaisen ohjausjakson suositukset, myös elpymis- ja palautumistukivälineen yhteydessä.

5. ON TYYTYVÄINEN siihen, että useimmissa maissa viime vuosikymmenen eläkeuudistuksilla on ollut myönteinen vaikutus sen myötä, että ne ovat osaltaan hillinneet julkisia menoja ja korottaneet keskimääräistä eläkeikää. KOROSTAA, että on tärkeää tarkastella kokonaisvaltaisesti sekä rahoituksen kestävyyttä että eläkejärjestelmien riittävyyttä. Tuleva vuoden 2021 raportti eläkkeiden riittävyydestä täydentää tältä osin vuoden 2021 ikääntymisraporttia. TOTEAA, että uudistusten laajuus on kuitenkin useissa maissa edelleen riittämätön hillitsemään jo ennestään suurten julkisten eläkemenojen kasvua, ja on huolissaan siitä, että joissakin tapauksissa aiemmat uudistukset on kumottu. TOTEAA, että tällaisia käänteisiä riskejä voidaan lieventää sillä, että tulevaisuuteen suuntautuvien uudistusten suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon kansallisen omavastuullisuuden saavuttaminen. KOROSTAA, että jäsenvaltioiden on vielä toteutettava vaihtelevassa määrin lisätoimia todellisen eläkkeellesiirtymisiän nostamiseksi muun muassa välttämällä varhaista työmarkkinoilta poistumista ja edistämällä aktiivisena ikääntymistä, vahvistamalla kannustimia pysyä työmarkkinoilla ja vahvistamalla eläkejärjestelmän kestävyys osatekijöitä esimerkiksi kytkemällä eläkeikä tai eläke-etuudet elinajanodotteeseen. On vältettävä toimenpiteitä, joilla jo toteutetut kestävyyttä parantavat uudistukset kumoutuvat.
6. TOISTAA, että on erityisen tärkeää saavuttaa kaksitahoinen tavoite, jonka mukaan varmistetaan julkisen talouden kestävyys ja kaikkien mahdollisuus käyttää laadukkaita terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon palveluja parantamalla terveydenhuollon ja pitkäaikaishoitajärjestelmien tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Tältä osin ennaltaehkäisyyn ja perusterveydenhuoltoon tehtävillä investoinneilla on keskeinen rooli terveydenhuoltojärjestelmien selviytymiskyvyn vahvistamisessa. KOROSTAA, että covid-19-kriisi on myös tuonut korostetusti esiin terveydenhuoltoa koskevien uudistusten ja investointien merkityksen muun muassa kriisivasteen ja kriisivalmiuden parantamista ajatellen.
7. PYYTÄÄ komissiota ottamaan nämä ikääntymishaasteita koskevat havainnot huomioon asian tarkastelussa ja julkisen talouden valvonnassa sekä ottamaan huomioon niiden vaikutukset kaikilla asiaankuuluvilla talouspolitiikan koordinoinnin aloilla EU:ssa.
8. PYYTÄÄ komissiota laatimaan julkisen talouden kestävyyttä koskevan säännöllisen ja perusteellisen arvionsa vuoden 2022 alussa käyttäen näitä kattavia ja vertailukelpoisia päivitettyjä ennusteita. Talouspoliittisen komitean olisi annettava neuvostolle selvitys tämän arvioinnin pohjalta.

9. KOROSTAA, että avoin ja aktiivinen tietojenvaihto Eurostatin ja kansallisten tilastolaitosten välillä on tärkeää väestöennusteiden laatimisen kaikissa vaiheissa. PYYTÄÄ Eurostatia käsittelemään väestöennusteita prioriteettina ja varmistamaan tähän riittävät resurssit sekä tehostamaan edelleen talouspoliittiselle komitealle raportointia siten, että voidaan taata väestöennusteiden laatu ja vakaus ottaen täysimääräisesti huomioon Eurostatin ja kansallisten tilastolaitosten riippumattomuus. PYYTÄÄ talouspoliittista komiteaa ja komissiota saattamaan väestön ikääntymisen taloudellisia ja talousarviovaikutuksia koskevan analyysinsä ajan tasalle kesään 2024 mennessä uusien väestöennusteiden pohjalta, jotka Eurostatin on määrä toimittaa maaliskuuhun 2023 mennessä.
-